

העלון השבועי שלך **האור שאלום**

❖ יוצא לאור ע"י בית המדרש אור שלום ❖ קרית ארבע ת.ד. 88 מיקוד 90100 ❖ העורך - בן ישי עזיהו ❖

http://www.ohrshalom.net 17:55 מוצש"ק חברון - 16:50 הד"ר חברון - info@ohrshalom.net

לשנה טובה תכתבו ותתחמו אכ"ר

נר ה' נשמת אדם העלון לעילוי נשמת

רעות בת יוסף
רחל בת אברהם
בנימין בן משה
מרים בת אריה
משה בן יהודה
מנחם בן ברקו
זהבה בת ליבל
סילביה בת מרדכי
יעקב בן שמואל
משה צבי בן ברנרד
יפים בן נחום
מרדכי בן אברהם
מזל בת רפאל
ברוריה בת אליהו
ניסים בן ראובן
ברטולד בן מנילה
יעקב ינקו בן צבי
אריה בן צבי
שלום בן יעקב
מרים בת יצחק

ת.נ.צ.ב.ה.

יש חדש

השיעור השבועי בפרשת
השבוע מתקיים בכל יום
חמישי בבית חב"ד בניני
400
בשעה 20:30
הציבור מוזמן

שיעור חדש

זוגיות ומשפחה
בכל יום שני
בשעה 20:30
בבית חב"ד בניני 400

תרומות והקדשת העלון
לעילוי נשמה
ניתן לשלוח
לבית המדרש אור שלום
ת.ד. 88 קרית ארבע
מיקוד 90100

ניתן להפקיד ישירות
לחשבון בנק הדואר
מספר 20033243

נאמר במדרש [ב"ר בראשית] "ועתה פן ישלח ידו א"ר אבא בר כהנא מלמד שפתח לו הקדוש ברוך הוא פתח של תשובה ועתה אין ועתה אלא תשובה שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו'"

ואמר האדמו"ר רי"ח שלכאורה צריך לברר היכן נרמז שעתה הוא תשובה? וזה ניתן להבין על פי הנאמר בנוסח שמונה עשרה, "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך", שלכאורה צריך לעשות תשובה קדום לימוד התורה ועבודה שלא יהיה זורע על הקוצים?

ואמר האדמו"ר בשם אביו רי"ח זיע"א שהנה להבין עומק דבריו לא כל אחד יכול, על כן יבואר בדרך פשוט, בכך שנפרש קרי וכתוב שנאמר בתורה בפסוק "וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר וחי" והכתוב "ידו" והקרי "ידידו".

והביאור הוא על פי הנאמר בספר "נועם מגדים" שאמר הכתוב באיוב "מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו" שהכוונה שרוצה לעשות תשובה על "חטאיו" בחינת "נחפשה דרכינו ונחקורה", שצריכים לעשות תשובה באופן מיוחד על המצוות שנקראים "דרכים" וזה כדברי ה"חתם סופר" שמבאר את הפסוק אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" ולכאורה אם "יחטא" מפני נקרא "צדיק"?

אלא שבעשותו "טוב" הם המצוות לא עשה אותם בשלמות הראוי ועל כן בהם יש ענין "יחטא" עד שיתקנם ויהיו כהוגן לפני בורא עולם, וסייעתא לזה אנו מוצאים אצל יעקב אבינו ע"ה, שנאמר בו "ויחלום, והנה סולם מוצב ארצה, וראשו, מגיע השמימה; והנה מלאכי אלוהים, עולים ויורדים בו" ומלאכים הללו היו מצוותיו ומעשים טובים שעשה ואם כן מדוע נאמר בהם "ויורדים בו", אלא שרומזים הם למצוות שנעשים לא כהוגן וכראוי בכל השלמות.

וזה אהרן הכהן שהיה שושבין השכינה שהיה מכפר ומטהר את ישראל מכל עוונות וחטאים, שהיה מתודה על המצוות שבכל השנה מכל ישראל שלא היו כהוגן, כי הסט"א יונק ממצות כאלו יותר מאשר הוא יונק מהעבירות, כי בכך יש לו חלק בקדושה, וזה הרמז בכתוב "ידו", הוא יד שמאל הרומז לעבירות, מתודה היינו "עוונות חטאים ופשעים" מה שכתוב בפירוש בכתוב, לכן היה הכהן מתודה ביד אחת, עבירות מצד יד שמאל.

אבל "הקרי" שהיא התורה שבע"פ "ידידו" שני ידיים, שהיה הכהן מתודה על "יד ימין" עשיית תומ"צ והתפילה מכל השנה שנעשים ביד ימין גם כן מן התורה והוציא מעליו מהס"א את ניצוצות הקדושה שחטף, וזה נוסח התפלה "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך", שהכוונה שהתשובה בשלמות על עשיית התורה והמצוות שלא היו כהוגן, שגם עליהם צריך ודאי לעשות תשובה.

וכך מבוארים דברי רז"ל "אין ועתה אלא תשובה", כי ע"ת ר"ת ע"בודה ת"ורה ו"ה מרומז כדברי הזה"ק זכר"י עם ו"ה רמ"ח, וזה ו"ה מרומז על רמ"ח מצות, וזה הנאמר "ועתה" תשובה, כי ע"ת ר"ת ע"בודה ת"ורה, ו"ה לעשות עיקר התשובה על תור"ה עבוד"ה.

מאורות הדרש לחג - יום הדיו על העבר או על העתיד

במושג "דין וחשבון" אנו נפגשים בחיים היומיומיים בשני מישורים: האחד - "דין - משפט" שנערך לאדם לאחר שעבר עבירה פלילית, ובו חורצים את דינו וקובעים את עונשו. לעומת זה, קיים מושג של "דין וחשבון" אצל סוחר העורך מאזן - רווח והפסד של בית מסחרו ועסקיו.

ההבדלים בין השניים רבים: בעוד שבמשפט פלילי הנידון הוא העבר, הרי ב"דין וחשבון" של סוחר, למרות שהנידון הוא העבר, הלא אם הסוחר יהיה משוכנע שבעתיד ישא העסק רווחים, לא יתחשב במשקעי העבר וימשיך להזיקו ואף להזרים לו משאבים. ועוד, בתחום הפלילי, אם האדם לא עשה רע, אף שלא עשה מעשים טובים אין מענישים אותו, והוא נחשב אזרח הגון. לא כן אצל הסוחר, אם המאזן בבית המסחר "מאוזן" - אין רווחים ואין הפסדים, הרי גם זו סיבה לסגור את העסק

בדוגמאות אלה אנו מקרבים אל השכל את ההבדל שבין "יום הדין" בראש השנה, ליום הדין שבו עתיד כל יהודי לתת דין וחשבון: בעוד שהאחרון ענינו דין על "שכר ועונש" - על המעשים שנעשו בעבר, ו"תשובה" אינה מועיל, הרי יום הדין בראש השנה אינו על "שכר ועונש", אלא הוא יום חשבוננו של עולם - חי צומח ודומם ובמיוחד ה"מדבר" בחיר היצורים, האם ממלא את יעודו, וכלשון התוספות במס' ר"ה (כז) ד"ה "כמאן מצלינן זה היום תחילת מעשיך", "שהעולם נידון בו אם להתקיים או לאו" - יום מאזן לכל הנבראים והנאצלים האם ממלאים התפקיד שלשמו נבראו שכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. " ולכן אף בינונים תלויים ועומדים, אם ירבו זכויותיהם - מוטב, ואם לאו יענשו. וכבר עמדו המפרשים - מדוע נענשים, והרי בבינונים כף החובות לא הוכרעה, ומדוע ראויים לעונש?

אמנם לדברינו, ראש השנה אינו יום דין של "שכר ועונש" על מעשים, אלא על המציאות - אם ממלא את חובתו ואם יש כביכול "רווח" ממנו, אם לאו. ואילו בינוני, אף שבאמת אין ממנו "הפסדים" אך רווח ליכא, ולכן מתבטל במציאות ומאבד חלילה את זכות קיומו.

וגם "מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון", למרות שלא שייך בהם חטא ועונש. אלא כאמור, הנידון הוא - המשך מציאות כל הבריאה בכללותה, וכל אחד בפרטות אם יש ממנו רווח ותועלת. ואם הבריאה מתבטלת, גם משרתיה ושריה מתבטלים אף שאין בהם אשמה.

וכמובן שתשובה על העתיד מועילה. כי הנידון אינו המעשים בעבר, אלא עצם המציאות ונחת הרוח שיש ממנו. וזה הטעם שיום הדין נקבע בראש השנה, ולא, כמקובל בכל דין וחשבון, שעורכים אותו ביום האחרון של שנת החשבון, לפי שכאמור, העיקר הוא העתיד - השנה הבאה ולא העבר. ומרומז בלשונו ראש השנה. שנה מלשונו שינוי. לערוך שינוי לקראת העתיד.

מאורות אוצר הברכה

"והאלהים נסה את אברהם" וגו'
"והאלהים נסה" נתרומם אל שרשו הטוב, "את" עם "אברהם" שניהם נתרוממו באחדות אל כתר עליון שאין שם שמאל ואין אלהים עמדי, רק הכל חסדים גמורים, ה' הוא האלהים, בתכלית אחד כלא ימינא כתר עליון, וסימנך "והאלהים נסה את אברהם" במספר "ראש השנה", שעל ידי תקיעות שופר נתעלה שם אלהים בראש השנה, עד ואין אלהים עמדי. ונעשה ממש חסדים משפיעים כל טוב בני חיי ומזוני. ובראש השנה אתיא יצה"ר לקטרגא, וע"י שנתאדם פני התוקע וממשיך אור כתר השערים בהארות פנים של עתיקא, נעשה כולו חסד וחיים. " [ז"ח ח"ב]

מאורות פרי חיים

שופ"ר ראשי תיבות שור"ש פור"ה רא"ש
ולענ"ה, כדכתיב "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו"
כי תקיעת שופר עוקר כל הרשעות שבלב ומהפך קולו ליראה וחרדה ולתשובה שלימה.
וזה שופ"ר ר"ת שור"ש פור"ה רא"ש ולענ"ה, כי השופר עוקר הכל.

מאורות ההלכה – מהלכות החג

עניני ראש השנה תשליך הרמ"א (סי' תקס"ג) כתב שנוהגין לומר "תשליך" ביום א' דראש השנה וכשחל יום א' של ראש השנה בשבת, אומרים ביום שני של ר"ה תשליך.

במ"ב שם כתב שאומרים תשליך ליד נהר או באר וכתב שטוב שיהיה מחוץ לעיר, וטוב לילך למקום שיש דגים לסימן שלא ישלוט בנו עין הרע וגם שנפרה ונרבה כדגים. וכשקשה להגיע עד הנהר אפשר לעלות למקום גבוה ולראות את הים, כן נהג החת"ס (כמובא בספר של תלמידו). ובכף החיים כתב שבירושלים שאין מעיינות אומרים תשליך על שפת הבור ואף אם לפעמים אין בו מים, מכל מקום זה מועיל כי עיקר הכוונה אל ים העליון.

שינה ביום ראש השנה. הרמ"א שם הביא מהירושלמי שנוהגים שלא לישון ביום ראש השנה, והכף החיים וכן הבא"ה כתבו שהמנהג שלא לישון הוא כבר מעלות השחר ולא אחר כך והוסיף הבא"ה שיקום משנתו בעלות השחר, ואם מוכרח לישון, יתאפק עד חצות ואז יישן.

עוד הביא שם המ"ב שהאר"י ז"ל אמר שלאחר חצות מותר לישון כיון שכבר נתעורר המלאך ע"י תפילות ותקיעות, והוסיף שמ"מ יושב בטל ולא לומד נחשב כישן. ובכף החיים כתב שהטעם בזה כיון שאם לומד או מתפלל ולא יושן מעורר ע"ז את המלאך שלו שיתפלל עליו, אבל אם בשער אינו לומד, לא מעורר את המלאך על ידי זה.

והביא שהח"א כתב שאחר האכילה יקבע עצמו ללימוד ואם ראשו כבד עליו יישן מעט אם אינו יכול בלי זה. הגר"ח אמר שהחזו"א העיר על שמאריכים יותר מדי בתפילות בראש השנה, ואמר שצריכים גם ללמוד בראש השנה והביא ראיה מגמ' יומא שלמדו שיעור ביום כיפור כי כתוב (דף עז:): שרב יוסף התיר לבני ביתו לעבור במים לפירקא, ופירש רש"י שם שהיו דורשים ביום הכיפורים.

ותשליך במצולות ים כל חטאותם

מאורות הזוהר

בסיפורים של התורה טמונים סודות עמוקים

רבי אלעזר ורבי יוסי ור' יצחק היו הולכים בדרך פגעו באלו הרי חשך, בעוד שהיו הולכים נשא עיניו ר' אלעזר וראה אלו הרים הרמים, והיו חשכים ונוראים באימה. א"ר אלעזר אל החברים, אלו היה אבי כאן, לא הייתי מתיירא, אבל כיון שאנו נמצאים שלשה, ודברי תורה בינינו, לא יהיה נמצא כאן דין. פתח ר' אלעזר ואמר, כתוב, "ותנח התבה בחודש השביעי וגו' על הרי אררט" וגו'. כמה חביבים הם דברי תורה, שבכל מלה ומלה יש סודות עליונים, והתורה כולה נקראת עליונה. ולמדנו בברייתא ד"ג מדות שבתורה, כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, כי התורה שהיא כלל עליון, אע"פ שיוצא ממנה סיפור אחד פשוט, ודאי אינו בא להראות על סיפור ההוא, אלא להראות דברים עליונים וסודות עליונים, ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, כי הסיפור ההוא של התורה או מעשה ההיא, אף על פי שיצא מכלל התורה, לא להראות על עצמו בלבד יצא, אלא להראות על כלל העליון של התורה כולה יצא. כגון היא דכתיב וכו': כמו זה שכתוב, ותנח התבה בחודש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט. ודאי מקרא זה יצא מכלל התורה, ובא לסיפור פשוט. שואל: מה אכפת לנו אם נחה בהר זה או בזה, שהרי הוכרחה לנו באיזה מקום שהוא. ומשיב: אלא ללמד על הכלל כולו יצא. כי הוא רומז על זמן הדין כמ"ש לפנינו. ואשרי הם ישראל שניתנה להם תורה עליונה תורת אמת. ומי שאומר, שסיפור ההוא של התורה הוא להראות על אותו סיפור בלבד בא, תיפח רוחו. כי א"כ אין התורה העליונה תורת אמת. אלא ודאי, התורה הקדושה העליונה, תורת אמת היא. ת"ה מלך בשר ודם וכו': בוא וראה מלך בשר ודם, אין לפי כבודו לדבר דיבורי הדיוט, כל שכן לכתוב אותם. וכי יעלה על דעתך, שמלך עליון הקב"ה לא היה לו דברים קדושים לכתוב ולעשות מהם תורה, אלא שהוא אסף כל דברי הדיוטות כמו דברי עשו, דברי הגר, דברי לבן ביעקב, דברי האתון, דברי בלעם, דברי בלק, דברי זמרי, וקבץ אותם וכל שאר הסיפורים הכתובים, ועשה מהם התורה. אי הכי אמאי וכו': אם כן, למה נקרא תורת אמת, תורת ה' תמימה, עדות ה' נאמנה, פקודי ה' ישרים, מצות ה' ברא, יראת ה' טהורה, משפטי ה' אמת, וכתוב הנחמדים מזהב ומפז רב, שאלו הם דברי תורה. אלא ודאי התורה הקדושה העליונה, היא תורת אמת, תורת ה' תמימה, וכל מלה ומלה באה להראות דברים עליונים, כי דבר ההוא שבספור, אינו בא להראות על עצמו בלבד, אלא להראות על הכלל בא, כמו שהעמדנו.

בוא וראה, ותנח התיבה. מקרא זה הוא כך, כמו שיבאר, כל שכן אחרים. בשעה שהדין תולה על העולם, והדינים שורים, והקב"ה יושב על כסא הדין, לדון העולם בכסא ההוא, כמה רשומות נרשמו בו, כמה פסקי דינים גנוזים בתוכו, בתוך התיק של המלך, כל ספרים הפתוחים, נגזרו שמה, ומשום זה לא נשכח דבר מן המלך. וכסא ההוא אינו מתוקן ואינו שורה אלא בחודש השביעי, שהוא יום הדין, יום שכל בני העולם נפקדים בו, כולם עוברים לפני כסא ההוא. ועל זה, ותנח התיבה שהיא מלכות הנקראת תיבה, בחודש השביעי. בחודש השביעי ודאי, שהוא דין העולם. על הרי אררט: אררט, הוא לשון ארוך, רומז על אלו בעלי הדין, בעלי יבבה ויללה, וכל השליחים הנמצאים ביום ההוא לפני הקב"ה. וכמה בעלי מגינים מתעוררים ביום ההוא וכולם עומדים תחת כסא ההוא בדין העולם. וישראל מתפללים תפלה ביום ההוא, ומבקשים ומתחננים לפניו, ותוקעים בשופר, והקב"ה מרחם עליהם, ומהפך הדין לרחמים. וכל העליונים והתחתונים פותחים ואומרים, "אשרי העם יודעי תרועה". וע"כ צריכים ביום ההוא, שמי שתוקע, ידע עיקר סוד הדברים, ויכוין בהם בתרועה, ויעשה הדבר בחכמה עליונה, וע"כ כתוב, אשרי העם יודעי תרועה, ולא כתוב תוקעי תרועה. וכבר למדנו. פירוש כי תקיעה יורה על חסד, ותרועה על דין, ועיקר הכונה צריך להיות על התרועה שהוא דין כדי להפך הדין לרחמים.

הבלת מלכות

סיפר אחד מזקני החסידים: "כשהייתי ברוסיה, הייתה תקופה שנרדפתי על-ידי השלטונות ונאלצתי לברוח ולנדוד על-פני המדינה. נדודי אלה נמשכו כמה שנים, וכך נודמן לי להתפלל בימים הנוראים בקהילות שונות. הבחנתי אז בדבר מעניין: בבתי-הכנסת של 'עמך' רעשו אמות-הסיפים כשאמרו 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', ואילו בבתי-הכנסת של החסידים געש ורעש הקהל במילים 'אתה הוא מלך א-ל חי וקיים'. וכך סיפר אחד מהחסידים הראשונים, ששהה פעם בראש-השנה ביישוב מסויים. במוצאי התג אמר: 'תפילת הקהל בבלה אותי, הם ביקשו אך ורק גשמיות'."

ואכן, ראש-השנה בעולם החסידים נע סביב ציר אחד - קבלת מלכותו של הקב"ה. תורת החסידות מסבירה בהרחבה רבה כי זהו עיקר עניינו של ראש-השנה - להכתיר כבראשית את הקב"ה למלך ולפעול שתקיים בקשתנו בתפילה: "מלוך על העולם כולו בכבודך". מאמרי החסידות מסבירים את עניינו של השופר, שמציין את הכתרת המלך, וכן את העבודה באמירת פסוקי תפילה ופרקי תהילים, שעל-ידם "בונים את ספירת המלכות".

שהעמוד ירגיש - מסופר על רבי אהרון מקרלין, שהתפלל פעם לפני התיבה בראש-השנה, וכשהתחיל לומר "המלך" - התעלף. כששאלוהו לאחר מכן לסיבת התעלפותו, השיב, שנזכר בדברי הגמרא "אי מלכא אנא, עד השתא אמאי לא אתית לגבאי" (=אם מלך אני, מדוע לא באת אליי עד עכשיו).

מסופר על בעל התניא, שכאשר היה תלמידו של המגיד ממזריטש האריך מאוד בתפילה בליל ראש-השנה. המגיד כבר סיים את תפילתו וכמוהו תלמידיו, אך אדמו"ר הזקן עדיין התפלל. חיכה לו הרבי ולא ערך את שולחנו. עלתה במחשבתם של התלמידים קפידה מסוימת עליו, שהיה צעיר התלמידים, על שהרבי צריך לחכות לו. הרגיש הרבי במחשבתם זו, ואמר: "כאשר זלמניו אומר 'וידע כל פעול כי אתה פעלת' - אינו זו מהעמוד אשר עליו הוא מתפלל, עד שהעמוד מרגיש 'כי אתה פעלת'".

לכן מקובל אצל חסידים לייקר כל פיסת פיוט שבו נזכר הביטוי 'המלך', שכן בראש-השנה נמשך כתר מלכות. עבודת האדם בראש-השנה היא קבלת עול מלכות שמים. ומבואר בתורת החסידות, שעיקר הקטרוג בראש-השנה הוא על פריקת עול מלכות שמים, שבגללה אין בני-ישראל ראויים להתגלות מלכותו יתברך (לקוטי תורה נשא כו,א), וצריך לתקן זאת על-ידי קבלת עול מלכות שמים.

קבלת-עול בשמחה - האופן שצריך לקבל את עול מלכותו של הקב"ה בראש-השנה הוא דווקא בשמחה. כלומר, יהודי צריך להרגיש שהעול אינו עליו למשא. וכפי שהיה בעת קריעת ים-סוף, שבני-ישראל קיבלו עליהם עול מלכות שמים מתוך שירה ושמחה, באמרם "ה' ימלוך לעולם ועד", וכפי שאנו אומרים בתפילה: "המעביר בניו בין גזרי ים-סוף... ומלכותו ברצון קיבלו עליהם". בכל ראש-השנה יש לקבל עול מלכות שמים מחודש, ברצון נעלה יותר, שכן יש רצון ויש רצון (יהל אור עמ' רפט).

דבר נוסף שמודגש בראש-השנה הוא חיזוק ההתקשרות לרבי, שהרי ידוע שעניינו של מלך ישראל הוא הכנה והכשרה לקבלת עול מלכות שמים, וכאשר אין לנו מלך, הרי הצדיק הוא בבחינת מלך ונשיא. וכך מפרשים חסידים את הביטוי "שנהיה לראש": אין אנו מבקשים להיות 'ראש', שכן עם-ישראל הוא גוף אחד ולגוף בריא לא יכול להיות יותר מראש אחד. הבקשה והתפילה היא, שנוכה להיות מקושרים באמת "לראש", לרבי, שהוא ראש בני-ישראל.

מאורות ר"ל

יערוף כמטר לקחי (לב, ב).
דרשו על פסוק זה בילקוט (תהלים סח): אין "עריפה" אלא הריגה, שנאמר "וערפו את העגלה" ואין "לקח" אלא תורה שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזוב".

ויש לומר כוונה בזה, דהנה אמרו חכמינו ז"ל (קידושין ל'): "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח שנאמר אבנים שחקו מים". הרי שעל ידי התורה הקדושה שנמשלה למים, יכולים להתגבר על היצר הרע ולהורגו עד שיהא נימוח כמים. וזה שאמר הכתוב "יערוף" - שיזכו בני ישראל לערוף ולהרוג את היצר, ואיך נעשה זה, על זה אמר, "כמטר לקחי" - שהתורה נמשלה למים ולמטר, ולפיכך אף אם היצר הרע הוא חזק כאבן, מכל מקום על ידי לימוד התורה הקדושה, יהא נימוח כמים הנגרים ארצה. [כרם שלמה - באבוב]

הצור תמים פעלו (לב, ד).
רבי שמעון מירוסלב האריך ימים והגיע לזקנה מופלגת. שאלו אותו תלמידיו: במה הארכת ימים? השיבם הרבי: תמיד קבלתי הכל באהבה ולא הרהרתי אחרי מעשיו של הקב"ה. שהרי ברור כשמש כי כל מעשי ה' מוצדקים וטובים, אלא כשאדם שואל קושיות ומתלונן, מעלים אותו השמימה ומראים לו: ראה, הכל טוב, ובצדק.
ואני, איני מתלונן, לכן לא מעלים אותי להיכח בצדקת ה'. [ממעיינות הנצח]

הלא הוא אביך קנך (לב, ו).
רבי ברוך בר מקמיניץ, תלמידו של רבי חיים מבריסק, היה מקנא קנאת ה'. פעם ראה יהודי קורא עתון חילוני. מיד התריס בפניו: וכי בכתבי פלסטר והשמצה על אבא ואמא שלך גם היית קורא? כיצד יכולת לעיין ב"פשקוויל" זה והוא מגדף ובוזה את אבא שלי ושלך, את אבינו שבשמים! [ממעיינות הנצח]

החידה לחג

- על פי פירוש רש"י בקריאות של ראש השנה
- א. מנין למדים שה' דן את ישמעאל לפי מעשים שעשה באותו העת שנשלח מביתו ולא לפי מעשים שעתיד לעשות?
- ב. מדוע חבש אברהם אבינו בעצמו את אתונו ולא נתן לשליח לעשותו?
- ג. מנין למדים שה' דן את ישמעאל לפי מעשים שעשה באותו העת שנשלח מביתו ולא לפי מעשים שעתיד לעשות?
- ד. מדוע חבש אברהם אבינו בעצמו את אתונו ולא נתן לשליח לעשותו?
- ה. מתי נפטר משה?
- ו. מה הפירוש "לעת תימוט רגלם"?